

طلیطله

TOLEDO

طلیطله پایتخت کشور «وزیکت‌ها» بود. بعد از فتح اسپانیا توسط مسلمانان یکی از بزرگترین و مهمترین پایگاه‌های اسلامی اسپانیا بشمار آمد. در زمان تسلط مسلمین این شهر صحنه شورش‌های مسیحیان نومسلمان بومی، و بربرهای شمال آفریقا گردید که با اتفاق اعراب مسلمان آن کشور را فتح کرده بودند، نومسلمانان اکثریت جمعیت طلیطله را تشکیل می‌دادند، بهمین جهت نیز چندان مایل به تسلط حکومت اسلامی نبودند.

فرمانروایان مسلمان قرطبه برای مطیع ساختن ساکنان طلیطله دچار گرفتاری‌ها و مشکلات زیادی گردیدند. مضافاً به اینکه طلیطله بعلا اینک بر سر اشیبی سنگی واقع شده و تا اطراف نهر «تاجه» که از سمت شرق و غرب و جنوب آنرا دربر گرفته است امتداد دارد، و بواسطه حصارهای قطور و قلعه‌های نیرومندی، یکی از محفوظ‌ترین شهرهای قرون وسطی بود.

حتی امروز نیز اگر انسان به موقعیت جغرافیایی آن و بقایای حصارها و قلعه‌ها و دروازه‌های سنگی قدیمی خوش‌ترکیبش نگاه کند، بخوبی میتواند اهمیت طلیطله را در دوران اسلامی بیاد آورد.

طلیطله در کنار نهر «تاجه» و ۷۵ کیلومتری «مادرید» پایتخت کنونی اسپانیا واقع است این دوشهر را یک رشته خط آهن و جاده ماشین‌رو متصل ساخته و در دوره سال جهانگردان بسیاری از آن بازدید بعمل می‌آورند.

طلیطله در دوران اسلامی

طلیطله نخستین پایگاه بزرگ اسلامی بود که در سال ۴۷۹ هجری سقوط کرد و بدست مسیحیان افتاد. سقوط این شهر با عظمت ننگ خطری برای دولت اسلامی اسپانیا بود که به صدا درآمد.

هنگامیکه مسلمانان طلیطله را فتح کردند ، بسیاری از آثار باستانی و زیگت‌ها و رومی‌ها را که در آن بود بحال خود باقی گذاشتند ، و مسجد جامع معروف طلیطله را در جای کلیسای و زیگت‌ها که در وسط شهر واقع بود بنا کردند .

طلیطله در ایام دولت اسلامی توسعه یافت و تمدنی درخشان پیدا کرد و بیخاطر صنایع آهنی و انواع سلاح‌های مرغوبی که در آن ساخته میشد در همه جا شهرت داشت سکنه این شهر در زمان تسلط مسلمانان بالغ بر دو بیست هزار نفر بود وقتی بدست مسیحیان افتاد اکثر ساکنان آن مهاجرت کردند .

انبوه جمعیت و فعالیت‌های صنعتی آن در ایام سلطه حکومت مسیحی ، رو بکاهش گذاشت ، در صورتیکه قبل از اینکه مسلمانان آنجا را فتح کنند ، زمانی پایتخت اسپانیای مسیحی بود طلیطله بعدها مقر دربار « فردیناند ، و ایسابل » شد و زمانی هم دربار امپراطور « شرلکان » در آنجا قرار داشت .

طلیطله پیوسته روبه انحطاط گذاشت تا اینکه بیشتر مصنوعات قدیمی آن از میان رفت و امروز بیش از سی هزار نفر جمعیت ندارد .

طلیطله امروز

طلیطله امروز شهری آرام است ، و شکل نخستین خود را همچنان حفظ کرده است . کوچه‌ها تنگ و سرایشی و خانه‌های سنگی ، بصورت قدیم ساخته شده است . بقایای حصارها و برجها و دروازه‌های قدیمی نیز بهمان حال باقی است . پل اسلامی قدیم آن هم بر روی نهر تاجه در سمت شمال شرقی شهر واقع است و هنوز به لفظ عربی القنطره Alcantara خوانده میشود .

این پل در سال ۹۹۷ میلادی در زمان فرمانروائی « منصور بن عامر » در جای پل قدیم رومی ساخته شد ، سپس الفونس ششم فاتح طلیطله آنرا که می‌رفت ویران شود تجدید بنا کرد . این پل بر روی دوطاق بزرگ قرار دارد و یک دروازه قدیمی نیز روی این پل است که در بالای آن برجی ساخته شده است . کاخ « مجال القصر » بر روی تپه مقابل این پل قرار دارد .

طلیطله تاکنون قیافه قرون وسطائی خود را حفظ کرده است ، و استحکامات قدیمی از هر ساختمان و محله آن آشکار است .

کلیسای بزرگ طلیطله تقریباً در وسط شهر واقع است . کلیسای محل سابق مسجد جامع اسلامی بنا شده مسجد دهم کلیسای قدیمی **وزیگت‌ها** بود که بعد از فتح طلیطله مسلمانان آنرا بصورت مسجد جامع درآوردند .

این مسجد بعد از سقوط طلیطله در حدود ۱۵۰ سال هم باقی بود و بازماندگان مسلمین در آن نمازی گزارده ، آنگاه در سال ۱۲۲۷ میلادی « فرناند سوم » دستور داد آنرا خراب کنند و بجای آن کلیسای کنونی را که یکی از بزرگترین و غنی‌ترین کلیساهای اسپانیاست بسازند

طلیطله همیشه مقر ریاست عالی دینی کلیساهای اسپانیا بوده است .

توصیفی از مسجد جامع طلیطله

ابن عید الوهاب وزیر، که در سال ۱۶۹۱ برسم سفارت از جانب پادشاه مغرب به (طلیطله) رفته است در سفر نامه خود از شهر طلیطله و مسجد جامع آن که بصورت کلیسای آمده بود سخن گفته است تاثر عمیق سفیر مسلمان در توصیفی که از این شهر و مسجد اسلامی آن میکند بخوبی آشکار است :

«حصارها و دیوارها و کوچه‌ها بهمان حال که توسط مسلمانان ساخته شده بود باقی است قیافه آن شکل نوی دارد ولی کوچه‌ها خیلی تنگ است. دروازه‌ها نیز همان است که مسلمانان بنا کردند با همان نقش‌های سقف و کنایت‌های عربی .

«مسجد جامع طلیطله ، یکی از عجایب دنیاست تمام این مسجد بزرگ را از سنگهای محکم و شبیه به مرمر ساخته‌اند . حتی سقف آن نیز با سنگ طاق زده شده و بسیار مرتفع و عالی است . دیوارهای مسجد نیز بسیار قشور و با معماری شگفت‌انگیز و نقش‌های بدیعی بنا شده است مسیحیان در اطراف این مسجد اضافاتی بوجود آورده‌اند . در وسط مسجد شبکه‌هایی از مس زرد ساخته‌اند و مجسمه‌ها و صلیب‌ها و آلات موسیقی خود را که هنگام نماز می‌نوازند، و کتابهایی که در موقع نماز از روی آن اورادمی خوانند ، در آنجا نگاهداری شده‌است .

از جمله بناهایی که در تغییرات بعدی بر این مسجد افزوده‌اند ، خانه‌های بزرگ و بسیاری است که مشتمل بر اموال فراوانی است که در آنها نگاهداری میشود . اندوخته‌ها عبارت است از سنگهای رنگارنگ قسمتی مانند یاقوت سرخ و سفید و زرد و زمرد ، و تاج‌هایی مرصع به در گرانها و سنگهای نفیسی که نمیتوان آنها را تقویم کرد .

اضافه بر این اندوخته‌ها ، تاج بزرگی از طلا و دوازده بند طلائی در آن مخزن هست که میگویند از زمان مسلمانان باقی مانده است» (۱)

غزال فاسی نیز که در سال ۱۷۶۵ میلادی از طلیطله و این کلیسا که روزی مسجد جامع طلیطله بوده است بازدید بعمل آورده ، بعد از توصیفی که از آن میکند میگوید : هنوز هم در شهر طلیطله قبوری از مسلمانان هست که بر روی آنها سنگ مرمر گذاشته‌اند و اسامی بعضی از بزرگان مسلمین در آن نوشته شده است (۲)

القصر و کاخهای دیگر اسلامی

یکی از مهمترین قصور قدیمی طلیطله که مربوط به عصر اسلامی است **القصر Alcazra** است که بهمین نام هم خوانده میشود . القصر بنائی بزرگ و قدیمی است . این کاخ چنانکه گفتیم بر

(۱) رحلة الوزیر فی افتکاک الاسیر ص ۱۰۵-۱۰۶

(۲) رحلة الغزال الفاسی ص ۶۷

روی صخره بلندی مشرف بر نهر تاجه مقابل پل «القنطره» ساخته شده است:

در زمان رومی ها این بنا دژ نظامی بود. پادشاهان و زیگت آنرا تعمیر کردند سپس در زمان تسلط مسلمانان دوباره تجدید بنا شد. هشام بن حکم، فرمانروای اسپانیا در سال ۷۹۷ میلادی آنرا بصورت دژ نیرومندی درآورد تا بوسیله آن بتواند شهر پر آشوب طلیطله را حفظ کند و شورشهای آنرا ریشه کن سازد.

این قلعه در آن موقع هم دژ نظامی و هم مقر حکومت طلیطله بود. همین قلعه قدیمی بود که بعدها تغییر شکل داد و امروز بنام «القصر» خوانده میشود.

القصر کاخی بامهابت و دارای بنای محکم و موقعیت خاصی است جلouxان آن بشکل چهار گوش است و چهار برج بزرگ دارد که هر کدام بر روی یکی از ستونهای چهارگانه آن واقع است.

هنگامیکه طلیطله سقوط کرد و بدست مسیحیان افتاد، اسپانیاییها «القصر» را بعنوان قلعه نیرومند خود حفظ کردند. سپس پادشاهان اسپانیا در قرن سیزدهم آنرا بصورت اقامت گاه خود درآوردند و فریدیناند و ایسابلایلا و امپراتور «شارلکان» القصر را تعمیر کردند و با زینت کاریهایی که در آن پدید آوردند از ازمینه سلطنتی بشمار آمد، بعدها نیز مقر پادشاهان و ملکهها بود و در همانجا نیز بسیاری از شاهین سفرای بحضور پادشاه اسپانیایی رسیدند. در این اواخر «القصر» زندان دیوان تحقیق بود.

«القصر» در جنگهای داخلی اسپانیا نقش مؤثری داشت. سلطنت طلبان که یاوران جنرال «فرانکو» بودند در آن جنگها «القصر» را پناه گاه خود قرار دادند و توانستند بوسیله آن دژ نیرومند بر جمهوری خواهان پیروز گردند.

یکی از آثار قدیمی طلیطله ساختمانی است بنام «حمام کاوا» که در مغرب طلیطله نزدیک نهر تاجه واقع شده است، این ساختمان مشتمل بر یک قلعه و یک منزل است، داستانی را به این قلعه نسبت میدهند و میگویند که محل سکونت «فلورندا» شاهزاده گنت یولیان، بوده که در فتح اسپانیا به مسلمانان کمک کرد، تا انتقام خود را از تجاوز «ردریک» پادشاه گت ها نسبت به دخترش بگیرد.

طلیطله هنوز مانند قدیم به داشتن کارخانههای اسلحه سازی و ابزار جنگی معروف است همچنین در ساختن انواع پارچههای ابریشمی شهرت دارد، صنایع جنگی طلیطله در روزگار مسلمانان از بهترین نوع سلاحها بود